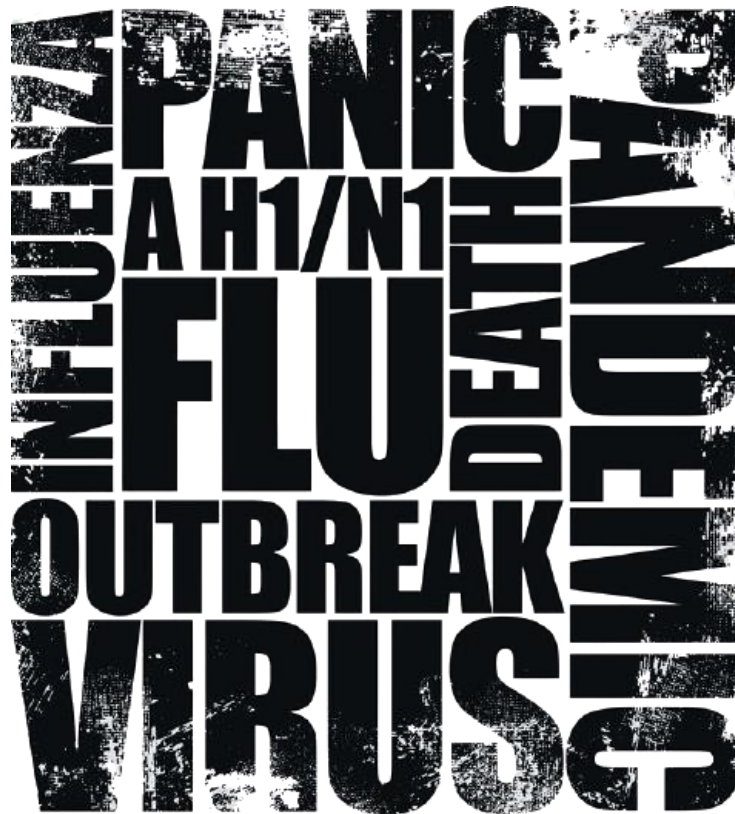

**Yrkes
Akademin**

Spanska sjukan VS Covid-19

En jämförelse av 2 dödliga pandemier

Sterilteknikerutbildningen 300 YH p, 2019

YrkesAkademin AB

Författare: Matilda Jarlstam

Handledare: Christina Bunne

Examensarbete/ Steriltekniker, 300 YH poäng vid YrkesAkademin AB, 2019.

Författare: Matilda Jarlstam

Antal sidor: 26

Titel: Spanska sjukan VS Covid-19 – En jämförelse av två dödliga pandemier

Handledare: Christina Bunne

Datum: 2020-11-01

Bakgrund: Det har under det gångna året blivit vanligt att höra en jämförelse mellan covid-19, pandemin 2020, och spanska sjukan, pandemin 1918, vilket skapade frågan vilken av dessa pandemier som egentligen är den värsta. För att avgränsa arbetet ska jämförelsen endast inkludera Sverige och faktorerna som ska jämföras är dödlighet och antal smittade, symptom, smittspridning, riskgrupper, statistik och påverkan på samhället.

Syfte: Syfte med denna undersökning är att jämföra hur Sverige har hanterat två olika svåra pandemier, hur dessa har drabbat och påverkat samhället, samt huruvida hanteringen har blivit förändrad över det gångna seklet.

Mål: Målet med undersökningen är att skapa medvetenhet om hur hanteringen utav pandemier har utvecklats och huruvida dessa pandemier kan lämna långvarig påverkan på samhället.

Metod: En jämförelse utav facklitteratur, tidningsartiklar och information från Folkhälsomyndigheten kring ämnet har gjorts, vilket ligger till grund för arbetet.

Resultat: Båda pandemierna har påverkat det svenska samhället både positivt och negativt, men det går inte att säga vilken som har gjort *mest* inverkan.

Innehållsförteckning	Sida
Bakgrund	4–5
Syfte och Mål	6
Metod	7–8
Resultat	8–16
Diskussion och slutsats	16–18
Källförteckning	19–22
Bilaga 1: Bilder på provisoriska sjukhus från båda pandemierna.	23–24
Bilaga 2: Karta över antalet dödsfall per 100 000 invånare under båda pandemierna.	25–26

Bakgrund

Influensor är inget nytt, varje år kommer det nya som kan komma att påverka samhället på olika sätt, allt ifrån ekonomiskt till befolkningsmässigt. I våras detta år, 2020, kom covid-19 till Sverige, något som skulle komma att påverka hur året skulle se ut. Under pandemin har svenska staten valt att hålla grundskolan öppen och inte infört några utgångsförbud, något som blivit kritiserat utav många länder, däremot har det blivit besöksförbud inom äldreården och på sjukhusen, vilket ska minska risken för smitta hos de mest utsatta.

På våren hundratvå år tidigare anlände spanska sjukan till Malmö och skulle spridas vidare via de utbredda järnvägarna. Spanska sjukan var en mystisk sjukdom som man inte visste så mycket om när den anlände, eftersom Europa led av krigscensur som följd till första världskriget, vilket gjorde att det inte existerade någon plan för hur man skulle hantera detta hot.

Denna uppsats ska jämföra dessa två pandemier för att försöka ta reda på vilken av dem som har påverkat Sverige mest. För att begränsa arbetet ska specifika aspekter jämföras. Dessa aspekter är dödlighet och antal smittade, symptom, smittspridning, riskgrupper, statistik och påverkan på samhället.

Informationen om covid-19 var gällande i skrivande stund och stämmer till och med 2020-11-01

Ordlista:

Epidemi - Uppkomst av stort antal fall av smittsam sjukdom hos viss befolkning eller djurpopulation.

Lungkollaps - Sammanfall av lungan som beror på att lungsäcken fyllts med luft.

Lungödem - Utträngande av vätska i lungblåsorna.

Pandemi - Epidemi som sprider sig över mycket stora områden.

Procentenhet - Enhet som är uttryckt i procent vanligen vid jämförelse mellan olika procentuella andelar.

Rallare - Arbetare vid järnvägsbygge i äldre tid.

Riskgrupp - Grupp av befolkningen som är speciellt utsatt för viss risk.

Smittspridning – Överföring av smittämne från en individ till en annan utbrett över visst område.

Virulens - Graden av förmåga hos mikroorganism att framkalla sjukdom.

Syfte och Mål

Syftet med denna undersökning är att studera hur olika pandemier påverkar samhället och hur man med forskning som grund, väljer att hantera dessa för att minska risken för smittspridning.

Frågeställning: Vilken av pandemierna har påverkat Sverige mest? Faktorer som ska jämföras är:

- Dödlighet och antal smittade
- Symptom
- Smittspridning
- Riskgrupper
- Statistik
- Påverkan på samhället

Metod

En litteraturstudie har gjorts vilket ligger till grund utav undersökningen. Huvudkällan för informationen om covid-19 är Folkhälsomyndigheten ¹ hemsida. Utöver detta är SVT², Skolverket³, Riksbanken⁴ med mera är källor som har använts

Huvudkällan för spanska sjukan är Folkhälsomyndigheten hemsida⁵ samt *spanska sjukan* skriven utav Margareta Åman⁶. Utöver dessa källor har även Svenska Dagbladet⁷, illustrerad vetenskap⁸ med mera använts.

Svenska akademins ordböcker, medicinsk ordbok och 1177 används för att förklara orden i ordlistan på korrektast möjliga sätt.

Informationen kring om Sverige befolkningsmängd samt befolkningstäthet är från statistikmyndigheten SCB hemsida, vilka ansvarar för statlig och officiell statistik.

Uträkningen för att se hur många procent utav Sveriges befolkning som avled i spanska sjukan gjordes genom att dividera de som dött alltså 35 000 med den svenska befolkningen 1918, då 5 800 000 vilket gav svaret 0,6% ($35\,000/5\,800\,000=0,00603448275$). För att

---

¹ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige*.

² SVT. (2020). *Undersökning: Var femte vill jobba mer på distans efter corona-krisen*.

³ Skolverket. (2020). *Regler för förskolor och skolor som är öppna, stängda eller varit stängda under coronapandemin*.

⁴ Riksbanken. (2020). *Frågor & svar om coronaviruset smittar via sedlar och mynt*.

⁵ Folkhälsomyndigheten. (2019). *Pandemisk influensa*.

⁶ Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan*.

⁷ Ekero Eriksson, Kristina. (2011). *Spanska sjukans fasansfulla år – 38 000 svenskar dog i historiens värsta epidemi*.

⁸ Illustrerad vetenskap. (2020) *Upp till kamp mot mordviruset – med 102 års mellanrum*.

beräkna antalet smittade i spanska sjukan dividerades 35 000 med 2,5 och svaret på det multiplicerades med 100 ($35\,000/2,5 \cdot 100 = 1\,400\,000$). Procenten utav den smittade befolkningen gjordes genom att dividera de uppskattat smittade 1 400 000 med den svenska befolkning 1918 svaret blev alltså 24% ($1\,400\,000/5\,800\,000 = 0,2413793103448$).

För att beräkna hur många procent utav den svenska befolkningen som avlidit i covid-19 dividerades dödsantalet 5938 med den svenska befolkningen 2019, då 10 927 589, vilket gav svaret 0,06% ($5938/10\,927\,589 = 0,00057496478$). Beräkningen för att få veta hur många procent av den svenska befolkningen som bekräftats varit smittade gjordes genom att dividera antalet smittade 124 355 med den svenska befolkningen 2019 bestående utav 10 927 589 personer, detta gav svaret 1,2% ($124\,355/10\,927\,589 = 0,01204104849$).

Resultat

Spanska sjukan:

Dödlighet och antal smittade:

Spanska sjukan är troligen den sjukdom som skördat mest liv på kortast tid och i Sverige dog cirka 35 000 personer⁹ utav en befolkningsmängd på cirka 5,8 miljoner¹⁰. Detta innebär att ungefär 0,6% av befolkningen dog i sjukdomen. Det går ej att finna statistik för hur många som varit smittade i Sverige, men dödligheten hos de smittade är beräknad till 2,5%.¹¹ Om detta stämmer skulle det uppskattas att ca 1 400 000 människor i Sverige skulle ha varit

---

⁹ Folkhälsomyndigheten. (2019). *Pandemisk influensa*.

¹⁰ SCB. (2020). *Befolkningsutveckling – födda, döda, in- och utvandring samt giftermål och skilsmässor 1749 – 2019*

¹¹ Ekero Eriksson, Kristina. (2011). *Spanska sjukans fasansfulla år – 38 000 svenskar dog i historiens värsta epidemi*.

smittade utav spanska sjukan. Följaktligen innebär det alltså att ca 24% av den svenska befolkningen varit smittad utav sjukdomen.

Symptom:

Under den första tiden var symptomen på spanska sjukan feber, frossa, trötthet och hosta, men under hösten muterades viruset och kom i en ny våg. Individer som drabbades utav sjukdomen fick de tidigare symptomen men kunde i allvarliga fall få mörka fläckar i ansiktet, magproblem och svettningar¹² samt svår lunginflammation, alternativt lungödem eller lungkollaps. Sjukdomsförloppet var snabbt och de allra flesta avled inom några timmer eller efter bara någon dag.¹³ Det beräknades att 1/5 fick lindriga symptom utav sjukdomen, medan 4/5 drabbades allvarligare.

Smittspridning:

Spanska sjukan kom till Sverige från Norge på våren 1918 och snart hade man ett lokalt utbrott i Skåne som drabbade ungefär 50 personer. Den verkliga spridningen startade ungefär 5 juni 1918 på olika platser i Sverige, exempelvis Malmö och Göteborg där resenärer från olika platser i Europa anlät. Det utbredda järnvägssystemet var den huvudsakliga smittvägen och SJ-anställda och rallare blev hårt drabbade.¹⁴

Spanska sjukan var en droppsmitta, vilket innebär att den spreds med droppar som uppstår vid exempelvis hosta och nysningar.¹⁵ För att minska risken för smitt spridning blev man bland

---

¹² Live science. (2020). *Spanish flu: the deadliest pandemic in history*.

¹³ History. (2020). *Spanish flu*.

¹⁴ Åbom, Per-Erik. (2015). *Farsoter och epidemier – en historisk odysse från pest till Ebola*. Sida 345–347.

¹⁵ Illustrerad vetenskap. (2020) *Upp till kamp mot mordviruset – med 102 års mellanrum*.

annat rekommenderad att minska kontakt med sjuka, man skulle undvika folksamlingar samt att ej hosta, tala fort eller placera förorenade näsdukar på andra föremål.¹⁶

Riskgrupper:

Friska unga vuxna i åldern 20 - 40 och gravida tillhörde riskgruppen för denna epidemi, vilket skiljer sig från många andra pandemier där det ofta är äldre, mycket unga och personer med bakomliggande sjukdomar som drabbas hårdast.¹⁷ De nordliga länen drabbades hårdare än övriga platser i Sverige utav spanska sjukan. Den plats i Sverige som blev hårdast drabba utav sjukdomen under kortast tidsperiod var Arjeplog i Norrbottens län, vilket nåddes utav spanska sjukan januari – februari 1920. Virusets spreds under vintermarknaden i början utav februari och utav de 3225 invånarna så dog 3%, varav cirka 2/5 av dessa tillhörde åldersgruppen 20 - 40 år. Det finns olika spekulationer om varför det var på detta sätt, men den troligaste förklaringen var att dessa avlägsna områden hade undgått de första vågarna utav spanska sjukan, vilket gjorde invånarna särskilt mottagliga när viruset kom dit i ett senare och mer utvecklat stadium.¹⁸

Statistik:

52% av de som dött utav spanska sjukan var män och 48% var kvinnor. Det är troligt att männen var överrepresenterade då de rörde sig mer i samhället medan kvinnorna arbetade i hemmen och därför utsattes för mindre smittorisk. Undersökningar som gjordes under 1918 visar på att spanska sjukan drabbade ca 60% av den svenska befolkningen som var under 30

---

¹⁶ Berglund, Victor. (1918). *Spanska sjukan – några upplysningar och råd.*

¹⁷ Västerbro, Magnus. (2020). *Spanska sjukan tog tiotusentals svenskars liv.*

¹⁸ Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan.* Sida 346.

år. Av de som var över 40–49 år skulle sjukdomen drabba ungefär 40% av befolkningen och över 50 år var det 20% som drabbades.¹⁹

Sjukdomen tog ingen hänsyn till socialklass, vilket innebär att spanska sjukan drabbade både rika och fattiga lika hög grad.

De län som hade högst dödlighet per 100 000 invånare i Sverige är Jämtland, Kopparbergs och Gävleborgs län med mellan 700 och 800 döda per 100 000²⁰ (se bilaga 2). Dessa landskap var bland de 5 minst trångbodda i Sverige vid denna tid, med 2 respektive 9 och 14 invånare per kvadratkilometerland.²¹

Påverkan på samhället:

Under 1914 beräknades det finnas mindre än 500 distriktssköterskor i Sverige, men som följd utav spanska sjukan uppdagades behovet utav distriktsvård och man insåg vikten utav möjligheten att få vård även i hemmet, inte bara på lasarett och sjukstugor. I 1920 års sjukreform övertog staten lönekostnaden för detta och det grundades en statlig distriktssköterskeskola, man beräknade att behovet utav sköterskorna hade tredubblats sedan 1914.²²

Spanska sjukan tog livet av mellan 35 000 - 40 000²³ personer i Sverige och mellan 50–100 miljoner människor över hela världen²⁴. Detta höga dödsantal till trots har pandemin hamnat i

---

¹⁹ Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan*. Sida 60–61

²⁰ Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan*. Sida 74

²¹ K. Statistiska centralbyrån. (1918). *Statistisk årsbok för Sverige 1918*. Sida 2

²² Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan*. Sida 54.

²³ Folkhälsomyndigheten. (2019). *Pandemisk influensa*.

²⁴ Illustrerad vetenskap. (2020) *Upp till kamp mot mordviruset – med 102 års mellanrum*.

skymundan i jämförelse med första och andra världskriget och deras 40 miljoner²⁵ respektive 35 – 60 miljoner²⁶ dödsfall och nämns knappt i historieböckerna. Detta kan vara för att man inte vill komma ihåg det nederlaget som mänskligheten hade mot ett virus som sedan bara försvann av sig självt.

Covid-19:

Dödlighet och antal smittade:

Denna information är tagen från folkhälsomyndighet 2020-11-01 och var korrekt vid denna tidsperiod, på grund utav de rådande omständigheterna kan den snart komma att bli förändrad. Covid-19 har varit bekräftad hos 5938 dödsfall sedan våren 2020²⁷ utav en befolkning bestående utav 10 327 589 personer²⁸ (2019). Detta innebär att än så länge har ca 0,06% av den svenska befolkningen har avlidit i denna pandemi. Det beräknas att cirka 0,5–1% som smittas utav covid-19 avlider och det har konstaterat en korrelation mellan hög ålder och ökad dödlighet.²⁹ Det totala antalet bekräftat smittade i Sverige är 124 355³⁰, vilket betyder att 1,2% av befolkningen har varit bekräftat smittade utav sjukdomen.

Symptom:

Symptomen för covid-19 kan liknas vid vanliga influensa symptom, exempel på detta är hosta, feber och huvudvärk, men det är dessutom vanligt att man kan uppleva förlorat smak

---

²⁵ Royde-Smith, John Graham. (2020) *World War I – Killed, wounded and missing*.

²⁶ Royde-Smith, John Graham. (2020). *World War II – Killed, wounded, prisoners and missing*.

²⁷ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige*.

²⁸ SCB. (2020). *Sveriges befolkning*.

²⁹ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Om Viruset och sjukdomen*.

³⁰ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige*.

och luktsinne i samband med virusinfektionen³¹. Vanligtvis blir man frisk efter några dagar men om man drabbas av kraftigare symptom, vilket kan leda till behov utav sjukvård, kan det ta lång tid innan man fullt tillfrisknat. De som får svåra symptom kan drabbas utav lungsvikt, detta kan även riskera att få permanent ärrbildning på lungorna, vilket kan komma att påverka deras framtida kapacitet och funktion.³²

Smittspridning:

Överföringen av smitta sker genom droppsmitta³³, vilket innebär att viruset har kommit i kontakt med slemhinnor genom hosta eller nysning. Det går även att bli kontaktsmitta, men risken för detta beräknas vara betydligt mindre. Man vet ej heller hur länge viruset överlever på ytor, men man vet att olika faktorer som till exempel solljus och temperatur påverkar livslängden. Forskning undersöker vidare för att lära sig mer om covid-19 och hur det smittar.

Riskgrupper:

Högålder gör det troligare att om man blir sjuk, så drabbas man svårare.

Folkhälsomyndigheten beräknar att om man är över 80 år gammal är risken att bli allvarligt sjuk 12 gånger högre än en person som är mellan 50–60 år gammal.³⁴

Bakomliggande sjukdomar kan också öka risken för allvarligare symptom på covid-19, exempel på sådana sjukdomar kan vara kronisk lungsjukdom, fetma och leversjukdomar.

---

³¹ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Om Viruset och sjukdomen*.

³² SVT. (2020). *Omfattande förändringar i lungorna hos svårt sjuka coronapatienter*.

³³ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Smittspridning*.

³⁴ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Information till riskgrupper om covid-19*.

För att minska risken för att bli smittad om man tillhör riskgrupper bör man hålla avstånd till andra människor som man ej bor tillsammans med, undvika kollektivtrafik samt att be andra handla åt en om möjligheten finns.³⁵

Statistik:

Av de 124 355 som drabbats utav covid-19 är 55% kvinnor respektive 45% män. I dödsantalet skiljer sig detta däremot lite då 55% av de avlidna är män och 45% kvinnor.

De län i Sverige som är värst drabbade utav covid-19 är Stockholm med ca 35 000 smittade, Västra Götaland med ca 25 000 smittade och Skåne med ca 10 000 smittade³⁶, se bilaga 2. Dessa län är också de som är befolkningstäta i Sverige med 364,9 respektive 72,5 och 125,7 personer per kvadratkilometer.³⁷

Den åldersgrupp som har mest smittade, med 25 186 bekräftade fall, utav covid-19 är 20–29 år, men denna grupp har endast 10 dödsfall. Den grupp som har flest dödsfall är åldern 80–89 med 2483 avlidna, däremot så är den gruppen den fjärde minst smittade med 7571 bekräftat smittade.³⁸

Påverkan på samhället:

På grund utav den rådande pandemin har många butiker valt att bli kontantfria för att minska risken för smitta³⁹. Sedlar och mynt är ingen smittorisk enligt Riksbanken och Folkhälsomyndigheten, dessutom finns det heller inga rapporter om någon som blivit smittade

---

³⁵ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Information till riskgrupper om covid-19*.

³⁶ Aftonbladet. (2020). *Senaste nytt om coronaviruset*.

³⁷ SCB. (2019) *Invånare per kvadratkilometer efter region och år*.

³⁸ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige*.

³⁹ Riksbanken. (2020). *Frågor & svar om coronaviruset smittar via sedlar och mynt*.

utav kontanter. Riksbankschefen Stefan Ingves och vice riksbankschefen Cecilia Skingsley menar också att det är viktigt för samhället att butiker fortsätter att ta emot kontanter då det är ett betalningsalternativ som kan hanteras utav alla människor. De säger även att ett kontantfritt samhälle är en risk för beredskapen eftersom tillgången till kontanter kan vara essentiell i krissituationer när teknik inte fungerar.⁴⁰

Gymnasier och högre utbildningar blir på distans, grundskolan håller fortfarande öppet. Det finns även möjligheter för grundskolans lärare och elever att ha distansundervisning om de tillhör riskgrupp eller ha symptom på covid-19.⁴¹ Förutom detta ställdes nationella proven in under våren vilket brukar vara en del av grunden för betygssättning, detta innebär att lärarna får sätta betyg utifrån övriga underlag.⁴² Allt detta till trots har antalet grundskoleelever som blivit behöriga till gymnasiet ökat till 85,3% jämfört med våren 2019 då endast 84,3 blev behöriga, en ökning på 1 procentenhet. Detsamma gäller för gymnasieeleverna då 78,1 procent blev godkända jämfört 2019 då 76,6% blev godkända, en ökning med 1,5 procentenheter.⁴³

Som följd av covid-19 har arbete på distans ökat och enligt undersökningar gjord utav DN vill 1 utav 5 personer fortsätta med detta efter pandemin.⁴⁴ Det finns dock risker med detta eftersom forskning visar på att distansarbete gör att relationerna och lagkänsla blir

---

⁴⁰ Ingves, Stefan; Skingsley, Cecilia. (2020) *Stärk skyddet för våra kontanter, riksdagen.*

⁴¹ Skolverket. (2020). *Regler för förskolor och skolor som är öppna, stängda eller varit stängda under coronapandemin.*

⁴² Skolverket. (2020) *Behörigheten till gymnasieskolan ökar i alla elevgrupper.*

⁴³ Skolverket. (2020). *Andelen behöriga elever ökar trots corona.*

⁴⁴ SVT. (2020). *Undersökning: Var femte vill jobba mer på distans efter corona-krisen.*

oviktigare⁴⁵, samt att man förlorar en del av sitt sociala stöd som kan vara viktigt i krävande situationer.⁴⁶

Det har på grund utav pandemin blivit längre vårdköer, eftersom man på många sjukhus har valt att stänga exempelvis operationsavdelningen under våren 2020 på grund utav materialbrist och smittorisken, samt gjort om andra avdelningar för vård utav patienter med covi-19.⁴⁷ De förlängda vårdtiderna leder till att befolkningen får vänta vård, vilket kan komma att leda till allvarliga konsekvenser såsom permanenta skador och dödsfall.

Diskussion

Att dödligheten på spanska sjukan blev var så hög kan bero på många aspekter och det går inte att veta säkert vilken eller vilka som är den riktiga förklaringen. Spanska sjukan drabbade Sverige samtidigt som första världskriget var på sin upphällning och på grund utav kriget hade man varit tvungna att ransonera och landet rådde utav hungersnöd⁴⁸. Svälten som uppstod kan ha påverkat befolkningens immunförsvar och gjort att de hade sämre motstånd för sjukdomen vilket gjorde att fler avled. Det menas också att unga vuxna drabbades hårt utav viruset eftersom de saknade antikroppar från ryska snuvan, den svåra epidemin som rådde 1889–1892⁴⁹, vilket som följd gjorde att de hade sämre försvar för spanska sjukan⁵⁰. Det är också troligt att fler hade överlevt om sjukvården hade varit längre fram i utvecklingen.

---

⁴⁵ IT-kanalen.se. (2020). *Distansarbete har ökat med 400% under coronakrisen visar undersökning från tele2.*

⁴⁶ SVT. (2020). *Undersökning: Var femte vill jobba mer på distans efter corona-krisen.*

⁴⁷ Söderqvist, Nicolina. (2020). *Läkaren: Vårdkön enorm – går inte att beskriva.*

⁴⁸ Stockholmskällan. *Ransonering - när maten inte räcker till.*

⁴⁹ Erba, Augustin. (2020). *Under spanska sjukan skickades barnen till skolan – det räddade dem.*

⁵⁰ Ludvigsson, Jonas F. (2018). *Spanska sjukan – värst farsoten sedan digerdöden.*

Exempelvis var lunginflammation, ett av symptomen på spanska sjukan, ofta dödligt⁵¹ innan upptäckten av antibiotika 1921 och dess kommersialisering 1941⁵². Antibiotika och andra medicinska framsteg, såsom respiratorn (1950) och extracorporeal membrane oxygenation (ECMO) (1953), hade antagligen kunnat minska dödsantalet betydande.

Idag finns det större möjligheter till att kunna minska smittspridningen i och med den moderna tekniken som tillåter arbete samt samvaro på distans. Samtidigt är det lättare att transportera sig mellan olika plaster vilket gör att folk rör sig i samhället på ett helt annat sätt en jämfört med början på 1900-talet när det endast fanns tåg, båt och häst och vagn som transport för genomsnittssvensken. Detta gör att smittan kan sprida sig snabbare och längre under kortare perioder under covid-19 pandemin. Dock har det beslutats på många plaster i Sverige att stänga biografteater, badhus, bowlinghallar, förkorta öppettider på butiker etcetera för att folk ska välja att stanna hemma. Under spanska sjukan valde staten att varje kommuner själva fick ta ett beslut hur de skulle hantera dessa frågor och i vissa kommuner, exempelvis Västerås valde man att stänga biografteater, men dessa öppnade snart igen efter klagomål från biografägarna.⁵³

Rekommendationerna om hur man ska stoppa smittspridningen är relativt lika under dessa två pandemier, trots att det skiljer ungefär hundra år mellan dem. Under båda pandemierna rekommenderas man till att undvika folksamlingar och att isolera sig om man visar tecken på smitta. Man försöker också minska folksamlingar genom att begränsa, förbjuda eller varna för sammankomster, fester och andra evenemang.⁵⁴ Dock finns det några skillnader på vad som gjordes under spanska sjukan som inte görs idag. Ett exempel på detta är att man under

---

⁵¹ Harrison, Dick. (2006). *Fruktad farsot: Spanska sjukan*.

⁵² Nestor, Linda. (2015). *Penicillinets historia*.

⁵³ Västerbro, Magnus. (2020). *Spanska sjukan tog tiotusentals svenskars liv*.

⁵⁴ Sundsvallsminnen. *Spanska sjukan 1918*.

spanska sjukan rekommenderades att ta en laxeringskur, något som man trodde hjälpte mot febersjukdomar, när man drabbades utav de första symptomen.⁵⁵

Slutsats

Dessa två pandemier har påverkat Sverige mycket, men på olika sätt och det är omöjligt att säga vilken som har haft *mest* inverkan. Det som kan sägas med säkerhet är att båda dessa pandemier har förändrat vårt samhälle både positivt och negativt. Nedan kommer olika exempel:

Spanska sjukan har påverkat mycket på ett samhällsekonomiskt plan eftersom det var den unga arbetsföra befolkningen som blev hårdast drabbad utav sjukdomen, vilket gör att de inte kan arbeta. Individerna som återhämtade sig kunde komma att ha livslånga skador på lungorna, vilket gjorde att de inte kunde arbeta och bidra till samhället på det sätt som de gjort tidigare. Som positiv följd till pandemin blev sjukvården vidareutvecklad i form av en utbredd distriktsvård och tillgången till denna typ av vård är viktig än idag.

Covid-19 har också påverkat samhällsekonomisk men eftersom modern teknik gör det möjligt att arbeta och handla hemifrån blir inte denna påverkan så hög som den kunnat bli. Under pandemin har distansstudier och självstudier blivit vanligt och under denna period har antalet godkända elever ökat, detta kan kanske bero på att eleverna själva kan få ta ansvar och planera för sina studier. Dock har denna sociala distans inte bara positiva följder och befolkningen förlorar hela eller delar av sitt sociala nätverk och kan därför drabbas utav ensamhet, vilket i extrema fall kan leda till sjukdom samt dödsfall.

---

⁵⁵ Berglund, Victor. (1918). *Spanska sjukan – några upplysningar och råd*

Källförteckning

Aftonbladet. (2020). *Senaste nytt om coronaviruset.*

(<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/3Jgxj9/senaste-nytt-om-coronaviruset>) (Hämtad 2020-11-01)

Berglund, Victor. (1918). *Spanska sjukan – några upplysningar och råd.* Halmstad: Joh. A Svenssons boktryckeri. (<http://runeberg.org/bvspansk/>) (Hämtad 2020-10-19)

Ekerö Eriksson, Kristina. (2011). *Spanska sjukans fasansfulla år – 38 000 svenskar dog i historiens värsta epidemi.* (<https://www.svd.se/spanska-sjukans-fasansfulla-ar-38-000-svenskar-dog-i-historiens-varsta-epidemi>) (Hämtad 2020-10-17)

Erba, Augustin. (2020). *Under spanska sjukan skickades barnen till skolan – det räddade dem.* (<https://www.dn.se/nyheter/varlden/under-spanska-sjukan-skickades-barnen-till-skolan-det-raddade-dem/>) (Hämtad 2020-10-31)

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige.*

(<https://experience.arcgis.com/experience/09f821667ce64bf7be6f9f87457ed9aa>) (Hämtad 2020-11-01)

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Om Viruset och sjukdomen.*

(<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/om-viruset-och-sjukdomen/>) (Hämtad 2020-10-15)

Folkhälsomyndigheten. (2019). *Pandemisk influensa.*

(<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/krisberedskap/pandemiberedskap/pandemisk-influensa/>) (Hämtad 2020-10-17)

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Information till riskgrupper om covid-19.*

(<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/skydda-dig-och-andra/rad-och-information-till-riskgrupper/>) (Hämtad 2020-10-19)

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Smittspridning.*

(<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/smittspridning/>) (Hämtad 2020-10-20)

History. (2020). *Spanish flu.* (<https://www.history.com/topics/world-war-i/1918-flu-pandemic>) (Hämtad 2020-10-16)

Illustrerad vetenskap. (2020) *Upp till kamp mot mordviruset – med 102 års mellanrum.* (<https://illvet.se/medicin/sjukdomar/upp-till-kamp-mot-mordviruset-med-102-ars-mellanrum>) (Hämtad 2020-10-16)

Ingves, Stefan; Skingsley, Cecilia. (2020) *Stärk skyddet för våra kontanter, riksdagen.* (<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/LAJzd9/stark-skyddet-for-vara-kontanter-riksdagen>) (Hämtad 2020-10-25)

IT-kanalen.se. (2020). *Distansarbete har ökat med 400% under coronakrisen visar undersökning från tele2.* (<https://it-kanalen.se/distansarbetet-har-okat-med-400-under-coronakrisen-visar-undersokning-fran-tele2/>) (Hämtad 2020-10-31)

K. Statistiska centralbyrån. (1918). *Statistisk årsbok för Sverige 1918.* ([http://share.scb.se/ov9993/data/historisk%20statistik//SOS%201911-/Statistisk%20%C3%A5rsbok%20\(SOS\)%201914-2014/Statistisk-arsbok-for-Sverige-1918.pdf](http://share.scb.se/ov9993/data/historisk%20statistik//SOS%201911-/Statistisk%20%C3%A5rsbok%20(SOS)%201914-2014/Statistisk-arsbok-for-Sverige-1918.pdf)) (Hämtade 2020-11-03)

Live science. (2020). *Spanish flu: the deadliest pandemic in history.* (<https://www.livescience.com/spanish-flu.html>). (Hämtad 2020-10-19)

Ludvigsson, Jonas F. (2018). *Spanska sjukan – värst farsoten sedan digerdöden.* (<https://lakartidningen.se/aktuellt/kultur-2/2018/03/spanska-sjukan-varsta-farsoten-sedan-digerdoden/>) (Hämtad 2020-10-25)

Harrison, Dick. (2006). *Fruktad farsot: Spanska sjukan.* (<https://popularhistoria.se/vardagsliv/hygien-halsa/fruktad-farsot-spanska-sjukan>) (Hämtad 2020-10-25)

Nestor, Linda. (2015). *Penicillinets historia.* (<https://penicillin.se/penicillinets-historia/>) (Hämtad 2020-10-29)

Riksbanken. (2020). *Frågor & svar om coronaviruset smittar via sedlar och mynt.* (<https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/aktuellt-om-riksbanken-och-coronapandemin/fragor-och-svar-om-riksbankens-atgarder/fraga--svar-om-coronaviruset-smittar-via-sedlar-och-mynt/>) (Hämtad 2020-10-25)

Royde-Smith, John Graham. (2020) *World War I – Killed, wounded and missing.* (<https://www.britannica.com/event/World-War-I/Killed-wounded-and-missing>) (Hämtad 2020-11-01)

Royde-Smith, John Graham. (2020). *World War II – Killed, wounded, prisoners and missing.* (<https://www.britannica.com/event/World-War-II/Costs-of-the-war#ref53608>) (hämtad 2020-11-01)

SCB. (2020). *Befolkningsutveckling – födda, döda, in- och utvandring samt giftermål och skilsmässor 1749 – 2019.* (<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsutveckling-fodda-doda-in--och-utvandring-gifta-skilda/>) (Hämtad 2020-10-17)

SCB. (2019) *Invånare per kvadratkilometer efter region och år.* (https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout1/) (Hämtad 2020-11-01)

SCB. (2020). *Sveriges befolkning.* (<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkning/>) (Hämtad 2020-11-01)

Skolverket. (2020). *Andelen behöriga elever ökar trots corona.* (<https://via.tt.se/pressmeddelande/andelen-behoriga-elever-okar-trots-corona?publisherId=743270&releaseId=3279983>) (Hämtad 2020-10-21)

Skolverket. (2020) *Behörigheten till gymnasieskolan ökar i alla elevgrupper.* (<https://via.tt.se/pressmeddelande/behorigheten-till-gymnasieskolan-okar-i-alla-elevgrupper?publisherId=743270&releaseId=3283130>) (Hämtad 2020-10-21)

Skolverket. (2020). *Regler för förskolor och skolor som är öppna, stängda eller varit stängda under coronapandemin.* (<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/coronaviruset-och-covid-19---regler-for-skolor-och-forskolor/regler-for-forskolor-och-skolor-som-ar-oppna-stangda-eller-varit-stangda-under-coronapandemin>) (Hämtad 2020-10-15)

Stockholmskällan. *Ransonering - när maten inte räcker till.* (<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/stockholm-ater/ransoneringen/>) (Hämtad 2020-10-25)

Sundsvallsminnen. *Spanska sjukan 1918.* (<https://sundsvallsminnen.se/handelser/spanska-sjukan/>) (Hämtad 2020-11-01)

SVT. (2020). *Omfattande förändringar i lungorna hos svårt sjuka coronapatienter.* (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/omfattande-forandringar-i-lungorna-hos-svart-sjuka-coronapatienter>) (Hämtad 2020-10- 22)

SVT. (2020). *Undersökning: Var femte vill jobba mer på distans efter corona-krisen.*
(<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/undersokning-var-femte-vill-jobba-mer-pa-distans-efter-krisen>) (Hämtad 2020-10-31)

Söderqvist, Nicolina. (2020). *Läkaren: Vårdkön enorm – går inte att beskriva.*
(<https://www.svd.se/lakare-vardkon-enorm--det-gar-inte-att-beskriva>) (Hämtad 2020-10-14)

Västerbro, Magnus. (2020). *Spanska sjukan tog tiotusentals svenskars liv.*
(<https://slakthistoria.se/livet-forr/sjukdomar/spanska-sjukan-tog-tiotusentals-svenskars-liv>)
(Hämtad 2020-10-16)

Åbom, Per-Erik. (2015). *Farsoter och epidemier – en historisk odysse från pest till Ebola.*
Stockholm: Bokförlaget Atlantis AB.

Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan.* Uppsala: Merkantil-tryckeriet AB

Bilaga 1

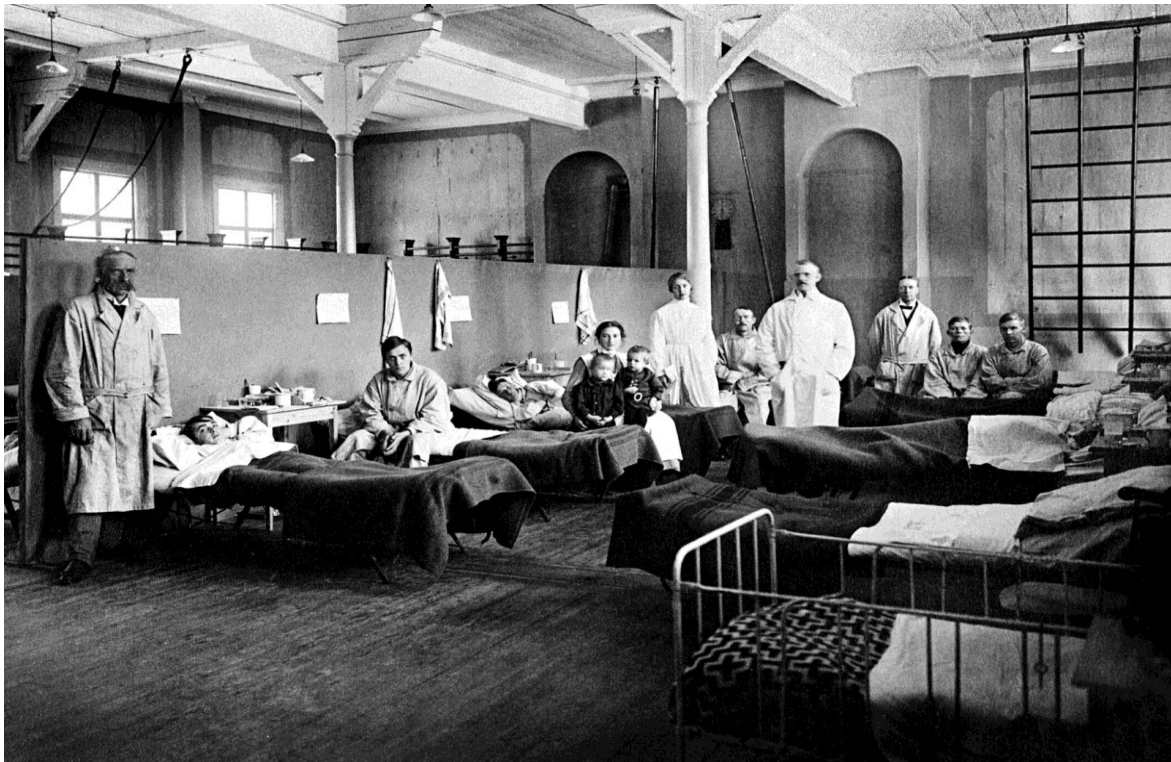
Fältsjukhuset som satts upp i Älvsjö, Stockholm som förberedelse inför covid-19. Stockholm är den stad som haft mest smittade samt dödsfall i covid-19. Fältsjukhuset tas ner efter 2 månader utan att ha mottagit någon patient.

Hofbauer, Cathrine. 2020. Fältsjukhuset i Stockholm avvecklas. *Dagens medicin*. 4 juni 2020. (<https://www.dagensmedicin.se/specialistomraden/infektion/faltsjukhuset-i-stockholm-avvecklas/>) (2020-10-18).

Det provisoriska fältsjukhuset för spanska sjukan i Östersund 1918. Lokalen som används är en gymnastiksal som konverterats i ett försöka att hantera sjukdomen. Östersund var en av de städer som hade flest smittade, man beräknar att 2/3 av befolkningen hade spanska sjukan.

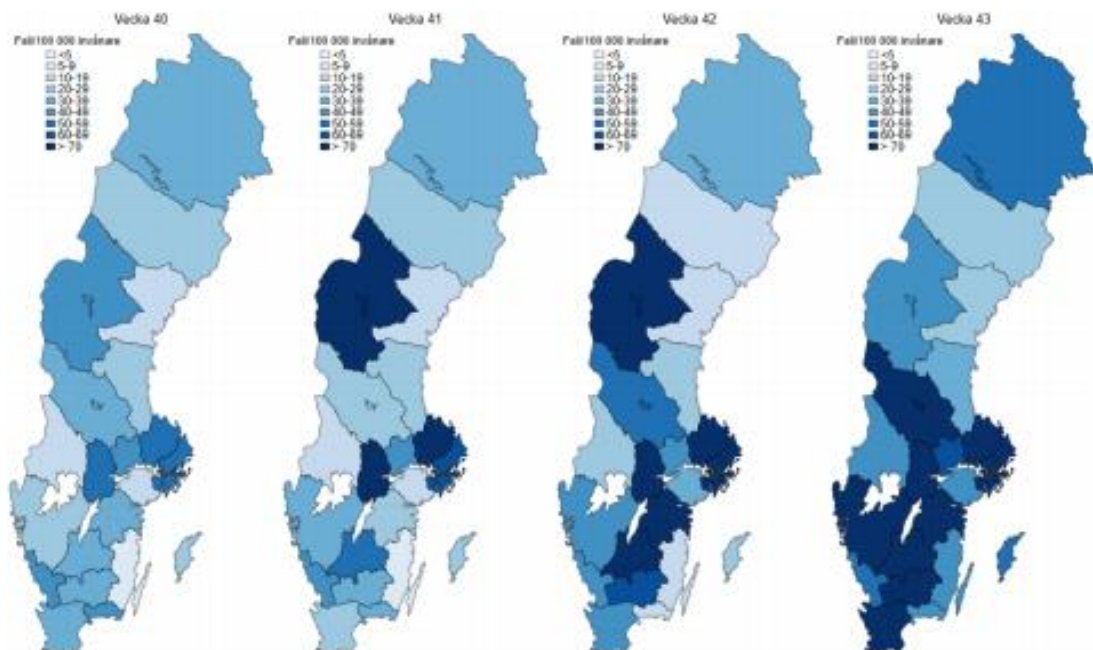
Kåks Röshammar, Charlotta. 2020. 1918: Spanska sjukan stängde Sverige. *Arbetet*. 15 juni 2020. (<https://arbetet.se/2020/06/15/1918-spanska-sjukan-stangde-sverige/>) (2020-10-18).

Bilaga 2

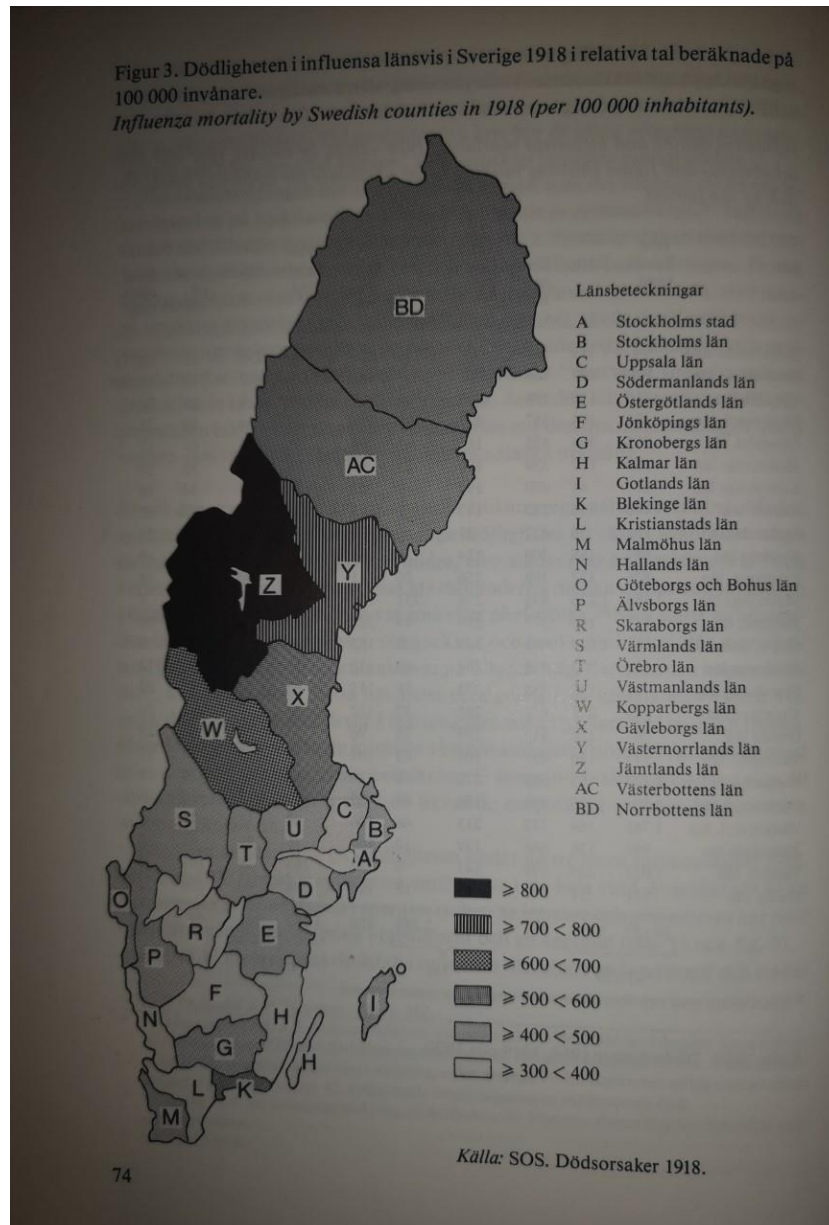
Figur B6. Incidens av bekräftade fall av covid-19 per vecka för respektive region v 40 till 43.

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Veckorapport om covid-19, vecka 43.*

(<https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/statistik-uppfoljning/smittsamma-sjukdomar/veckorapporter-covid-19/2020/covid-19-veckorapport-vecka-43-final.pdf>)

(Hämtad 2020-11-03)

Åman, Margareta. (1990). *Spanska sjukan*. Uppsala: Merkantil-tryckeriet AB